

YUQORI QON BOSIMIDAGI BEMORLARNING PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI

Sharapova Dildora Baxtiyarovna

TTA "Pedagogika va psixologiya" kafedrasida o'qituvchisi

Jo'raboyev Muhammadamin Abdumutalib o'g'li

TTA 1-davolash ishi fakulteti talabasi

Raxmatjonov Kamronbek Akmal o'g'li

TTA 1-davolash ishi fakulteti talabasi

Annotatsiya: *Mazkur maqola arterial gipertenziya kasalligiga chalingan bemorlarning psixologik xususiyatlarini, ularning somatopsixik va psixosomatik o'ziga xosligini o'rganishga qaratilgan.*

Аннотация: *Данная статья направлена на изучение психологических особенностей больных артериальной гипертензией, их соматопсихических и психосоматических особенностей.*

Annotation: *This article is aimed at studying the psychological characteristics of patients with arterial hypertension, their somatopsychic and psychosomatic characteristics.*

Arterial gipertenziya – dunyo masshtabida eng xavfli (epidemiologik, ijtimoiy) kasallik hisoblanadi. Hozirgi vaqtda gipertenziya urbanizatsiyalashganlarda ko'proq uchraydi, katta yoshlilarning 15-40%da uchraydi. Diagnostika mezonlariga qaraganda bolalar va o'smirlarning yoshiga bog'liq holda 4,8-18%da gipertenziya uchraydi. Bemorlarda gipertenziyaning dastlabki bosqichlari asimptomatik yoki oligosimptomatik (simptomlari yo'q yoki kam) ko'rinishda kechadi. Kasallik hayotning jismoiy, hissiy jihatlarida o'zgarishga va ijtimoiy cheklanishga sabab bo'ladi va shaxsiyatga zarar yetkazishi mumkin. Hissiy omillar va ijtimoiy sohadagi cheklovlarni bemor o'zi sezadi, bu davolash bilan boshqariladigan alomatlardan muhimroqdir. Kasallikning o'zi ham oldindan aytib bo'lmaydigan va asimptomatik stressni paydo qiladi. Ba'zi hollarda tibbiy aralashuv ham bu stressni yanada kuchaytirishi mumkin. Somatik uchun -turli darajadagi og'riqlar va ruhiy kasalliklar chambarchas bog'liq va o'zaro ta'sir qiladi.

Ko'pchilikning patogenezini o'rganishda psixosomatik yondashuvning bir qismi sifatida kasalliklar, psixogen omillarning roli isbotlangan. Shu jumladan Gipertenziyaning paydo bo'lishi va kechishi, ulardan biri sifatida qon bosimini oshirishning genetik mexanizmlari psixofiziologik o'z-o'zini tartibga solishning buzilishi mavjud. Bolalar va o'smirlardagi gipertenziya asosan vegetativ disfunktsiyadir va chambarchas bog'liq surunkali psixo-emotsional stress yo'q. Psixo-emotsional stressga haddan tashqari reaktivlik gipertenziya boshlanishi va rivojlanishining muhim belgisidir. Psixo-emotsional stressni aniqlash qiyin tYuqori qon bosimilil. O'smirlarning yurak-qon tomir tizimining sezgirligi hissiy ta'sirlarga konstitutsiyaviy tomonidan belgilanadi. Shu munosabat bilan psixologik testlar reja va so'rovlarni o'z ichiga olishi tavsiya etiladi. Ayzenk va Spilberger

psixologik testlari yordamida arterial gipertenziya bilan og'rigan bolalar va o'smirlarning hatti-harakatlaridagi o'zgarishlarni aniqlanadi. Gipertenziya va tashvish o'rtasidagi bog'liqlik yaxshi ma'lum (Spilberger testi yordamida shaxsiy va reaktiv tashvish darajasi aniqlanadi) Maxsus tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, psixonevrotik holatlarning shakllanishini o'rganishga bag'ishlangan, klinik ko'rinishdagi kasallikdan ancha oldin mavjud insonning turli xil ruhiy jarayonlari, xususiyatlari va holatlarining tuzilmalari, bu uning hayoti va imkoniyatlarini pasaytiradi. nevrotik kasalliklarga chalingan shaxslardan olingan ma'lumotlarni Yuqori qon bosimilil qilishda o'zgarishlar mavjud hissiy reaktivlikning kuchayishi shaklida, tashvish, vaqti-vaqti bilan letargiya, sefalgiya kuzatiladi.

F. Aleksandr o'z tadqiqot ishlarida kasallikning paydo bo'lishini dushmanlikni ochiq ifoda etish istagi bilan bir vaqtning o'zida passiv va moslashuvchan xatti-harakatlarga bo'lgan ehtiyoj bilan bog'lagan. yuqori qon bosimi bilan og'rigan bemorlarning shaxsiyat tuzilishini o'rganishga bag'ishlangan ko'plab tadqiqotlar paydo bo'ldi. Bugungi kunga kelib, ularning shaxsiyatining xususiyatlari allaqachon juda yaxshi o'rganilgan, bir tomondan tajovuzkor impulslar va boshqa tomondan qaramlik hissi o'rtasida mavjud bo'lgan shaxslararo taranglik aniqlangan.

Gipertenziv bemorlarning ijtimoiy xulq-atvori haddan tashqari moslashuvchan, ijtimoiy muvaffaqiyatga yo'naltirilgan, passiv, ijobiy va salbiy ta'sirlarni ushlab turish bilan tavsiflanadi. Bir qator mualliflarning fikriga ko'ra, bu bemorlar ambitsiyali, doimiy ravishda boshliqlar bilan ziddiyatda bo'lishadi, ular bolalik davrida tajovuzkorlik va aybdorlik, mustaqillik va himoya topish istagi o'rtasida shakllangan intrapsixik to'qnashuvlar bilan tavsiflanadi. Psixosomatikaning ko'plab asarlarida yuqori qon bosimi bilan og'rigan bemorlarning asosiy shaxsiy xususiyatlari (maxfiylik, o'jarlik, o'zidan va atrof-muhitdan norozilik, dushman kayfiyat, tajovuzkor xulq-atvor tendentsiyalarini aniq nazorat qilish va bostirish bilan birgalikda) doimiy ichki kasalliklarga olib kelishi ta'kidlangan. Biroq, keyingi tadqiqotlarda esa ishonchsizlik, ham shaxsiy muvaffaqiyatsizlik, tanqidga nisbatan sezgirlik va ruhiy tushkunlik ko'rinishidagi psixologik stressorga kuchli reaksiyaga moyillik qayd etilgan.

Xulosa o'rnida shuni ta'kidlash lozim-ki, yuqori qon bosimi rivojlanishiga moyil bo'lgan shaxsning premorbid xususiyatlari sifatida, xuddi shu asarlar mualliflarining fikriga ko'ra, odatda aniq affektiv beqarorlik (ko'pincha uzoq psixotravmatik vaziyat fonida), tashvish, shubhalilik, ta'sirchanlik va qo'zg'aluvchanlikning kuchayishi, qattqlik mavjud. yoqimsiz taassurotlarni engish va ijobiy his-tuyg'ularni boshdan kechirish qobiliyatining cheklanganligi (pessimizmga moyillik, fobiya va spastik hodisalar, izolyatsiya, hushyorlik va boshqalarga nisbatan shubha). Shunday qilib, gipertenziya rivojlanishi bilan birga keladigan psixologik, patopsixologik va psixopatologik omillarning mavjudligi bemorlarni reabilitatsiya qilishda ham psixoterapevtik, ham psixofarmakologik yondashuvlarni tuzatishni talab qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. О. И. Косенкова. Психосоциальные особенности больных артериальной гипертензией, 2008 г. Северный государственный медицинский университет, г. Архангельск
2. Abdusamatov, H. (2019). SOCIAL PSYCHOLOGICAL CHARACTERISTICS OF EXTRAMARITAL RELATIONS. European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences Vol, 7(2).
3. Abdusamatov, H. (2022). PSYCHOLOGICAL SCIENCES. CUTTING EDGE-SCIENCE.
4. Abdusamatov, H. (2022). SOCIAL AND PSYCHOLOGICAL PROBLEMS OF CHILDREN OF MIGRANT FAMILIES.
5. Abdusamatov, H., & QURBANOVA, M. (2022). Some social and psychological advice for families who have been destroyed. In Conference Zone (pp. 22-24).
6. Abdusamatov, X. NIKOH DAN TASHQARI MUNOSABATLARNING YUZAGA KYELISHINING AYRIM IJTIMOYIY-PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI.
7. Dilbar, M., Lochin, R., Ruxsora, K., & Khasanboy, A. (2019). The Relationship of the Level of Need for Communication with the Style Features of the Education Manager in Uzbekistan. International Journal of Engineering and Advanced Technology, 9(1), 4611-4618.
8. Абдусаматов, Х. (2022). ИСЛОМ ДИНИДА ОИЛАВИЙ МУНОСАБАТЛАР БУЗИЛИШИНING ПСИХОЛОГИК ТАЎҚИНИ. BARQARORLIK VA YETAKCHI TADQIQOTLAR ONLAYN ILMIY JURNALI, 327-329.
9. Абдусаматов, Х. СОЦИАЛЬНО-ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ ВОСПИТАНИЯ ДЕТЕЙ В СЕМЬЕ МИГРАНТОВ. ВЕСТНИК ИНТЕГРАТИВНОЙ ПСИХОЛОГИИ, 17.
10. Абдусаматов, Х. У. (2022). ХОРИЖ ОЛИМЛАРИ ТОМОНИДАН МИГРАНТ ОИЛАЛАРНИ ЎРГАНИЛГАНЛИГИ. Central Asian Research Journal for Interdisciplinary Studies (CARJIS), 2(2), 254-257.
11. Нуралиева, Д., & Абдусаматов, Х. (2021). Ajralish arafasidagi oilalarga psixologik xizmat ko'rsatishning ijtimoiy psixologik xususiyatlari. Общество и инновации, 2(10/S), 493-498.
12. Шамсиев, Ў., & Абдусаматов, Х. (2022). ДАСТЛАБКИ МУЛОҚОТ–ШАХС ШАКЛЛАНИШИНING АСОСИ. Central Asian Research Journal for Interdisciplinary Studies (CARJIS), 2(2), 202-207.
13. Baxtiyorovna, S. D. (2022). YUQORI QON BOSIMINING PSIXOSOMATIK HUSUSIYATLARI. Scientific Impulse, 1(4), 822-826.
14. Baxtiyarovna, S. D. (2022). XOTIRA: MUSTAHKAMLASH YO'LLARI, USULLARI VA VOSITALARI. Scientific Impulse, 1(4), 328-333.
15. Baxtiyorovna, S. D. (2022). YUQORI QON BOSIMINING PSIXOSOMATIK HUSUSIYATLARI. Scientific Impulse, 1(4), 822-826.

16. Нарметова, Ю. (2016). Специфика работы психолога в клинике внутренних болезней. ВЕСТНИК КАРАКАЛПАКСКОГО ГОСУДАРСТВЕННОГО УНИВЕРСИТЕТА ИМЕНИ БЕРДАХА, 33(4), 53-57.
17. Narmetova, Y., Melibayeva, R., Akhmedova, M., Askarova, N., & Nurmatov, A. (2022). PSYCHODIAGNOSTICS ATTITUDE OF THE PSYCHOSOMATIC PATIENTS'DISEASE.
18. Нарметова, Ю. (2014). Кўзи ожиз ва заиф кўрувчи болалар психологик хусусиятларининг ўзига хослиги.
19. Zarnigor, N. (2022). RAHBAR PSIXOLOGIYASI VA UNING MEHNATIGA QO'YILADIGAN TALABLAR. INNOVATION IN THE MODERN EDUCATION SYSTEM, 2(24), 121-125.
20. Назарова, З. (2023). ПСИХОСОМАТИК КАСАЛЛИКЛАРДА ПСИХОКОРРЕКЦИЯ ВА ПСИХОПРОФИЛАКТИКА УСУЛЛАРИ. Новости образования: исследование в XXI веке, 1(6), 268-272.
21. Olimjonova, Z. B. Q. (2022). МАКТАБГАЧА ТА'ЛИМ YOSHIDAGI BOLALAR EMOTSIONAL SOHASI PSIXOFIZIOLOGIYASINING ASOSIY XUSUSIYATLARI. Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences, 2(5), 311-315.